

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

ОБОБЩЕНИЕ НА ПОЛИТИКИТЕ

ПОДКРЕПА ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЛАГАНЕТО НА ПОЛИТИКИ ЗА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ

През 2020 г. Европейската агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование (Агенцията) откри посланията, които трайно присъстват в цялата ѝ основна дейност от 2011 г. насам. Агенцията обобщи тези послания в основни принципи в подкрепа на въвеждането на висококачествено приобщаващо образование за всички учащи. В основните принципи са определени необходимите елементи за цялостна система за приобщаващо образование, като целта е да се подкрепят държавите, които биха искали да доразвият своите възможности за приобщаващо образование.

Основните принципи за 2021 г. са обхванати от общ принцип, извлечен от широко приета концепция за основано на права приобщаващо образование. След това в тях се определят пет изисквания за законодателния и политическия контекст и осем оперативни стратегии, структури и процеси за системите за приобщаващо образование.

ОБЩИЯТ ПРИНЦИП

В законодателството и в политиката трябва да има ясна концепция за равнопоставено висококачествено приобщаващо образование, договорена със заинтересованите страни. Тя следва да бъде в основата на единна рамка на законодателството и политиката за всички учащи, която е в съответствие с ключови международни и европейски конвенции и съобщения и върху която да бъде изградена основана на правата практика.

Създаването на единна рамка е от решаващо значение, за да могат учащите да упражняват всички свои права, както на образование, така и в рамките на образованието. Рамката следва да осигурява приобщаващо и равнопоставено качествено образование и учене през целия живот за всички и да гарантира, че икономическите, социалните, културните или личните обстоятелства не се превръщат в повод за дискриминация. Заинтересованите страни трябва да са наясно с ползи от приобщаващото образование като основа за по-приобщаващо общество.

ЕДИННА РАМКА НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО И ПОЛИТИКАТА

В общия принцип са очертани пет ключови изисквания по отношение на единната рамка на законодателството и политиката:

Гъвкави механизми за финансиране и разпределяне на ресурси, които подпомагат текущото развитие на училищните общности и им позволяват да увеличават капацитета си да реагират на многообразието и да подкрепят всички учащи, без официална диагноза или специален статут.

Тъй като между държавите съществуват значителни различия, методите за финансиране и разпределение на ресурсите също се различават. Във всички случаи финансирането трябва да бъде прозрачно и равнопоставено и да бъде съсредоточено върху увеличаване на капацитета на училищата за намаляване на пречките пред ученето.

Ефективен план за управление, в който се определят ясни роли и отговорности, възможности за сътрудничество и нива на автономия на всички равнища на системата.

Заинтересованите страни трябва да са наясно с нивото на автономия и вземане на решения в рамките на своите области на отговорност. Съвместната работа на всички системни равнища е от съществено значение.

Цялостна рамка за осигуряване на качество и отчетност при мониторинга, прегледа и оценката, която подкрепя предоставянето на висококачествено образование на всички учащи, със специално внимание върху справедливите възможности за тези, които са изложени на риск от маргинализация или изключване.

Точната и надеждна информация за ресурсите, входящата информация, структурите и процесите, които оказват влияние върху ученето, е особено важна за малцинствени групи и за учащи, които са потенциално уязвими на ниски постижения, за да се подкрепят практиките на равнопоставеност.

Непрекъснат процес на професионално обучение на учителите — първоначалната подготовка, въвеждането в работата и продължаващото професионално развитие на учители и обучители на учители — при който се развиват области на компетентност у всички учители по отношение на оценката и установяването на нуждите, планирането на учебния план (универсален дизайн), приобщаващата педагогика, участието в изследователски дейности и проекти и използването на доказателства.

Учителите във всички етапи на образованието трябва да бъдат обучени да откликват на разнообразни нужди на учащите. Обучителите на учители трябва да имат знания и опит в приобщаващото образование, за да могат да развиват компетенции у други.

Единна рамка на учебния план, която е достатъчно гъвкава, за да предостави подходящи възможности за всички учащи, и рамка за оценяване, която позволява да се признават и потвърждават постиженията и по-широкия напредък.

Гъвкавата рамка на учебния план създава подходящи възможности за обучение за всички учащи, без отделни учебни планове. Оценяването дава възможност да се адаптират учебният план и подходите на преподаване, да се установят и преодолеят пречките пред ученето и да се осигури информация за вземането на решения за подкрепа.

ОПЕРАТИВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ

Осем оперативни стратегии, структури и процеси се смятат за важни за приобщаващата политика и практика:

Структури и процеси, които създават предпоставки за съвместна работа и ефективна комуникация на всички равнища — между министерства и органи, вземащи решения на регионално и местно равнище, и между служби и дисциплини, включително неправителствени организации и училища.

Общуването, преговорите и активното участие на всички заинтересовани страни — учители, училищни ръководители, учащи, органи, разработващи образователни политики на местно и регионално равнище, и др. — създават предпоставки за устойчиво развитие чрез партньорства, сътрудничество и участие в споделени дейности.

Стратегия за увеличаване на участието в качествено приобщаващо образование в ранна детска възраст и подкрепа на семейства в неравностойно положение.

Участието на децата в образование и грижи в ранна детска възраст е от полза за цялостното им развитие и за представянето им в учебния процес. То подобрява приобщаването им към обществото и дългосрочните им житейски перспективи.

Стратегия за подпомагане на всички учащи в периода на преход между етапите на образованието — и особено при навлизането им в живота на възрастни — чрез професионално образование и обучение, по-нататъшно и висше образование, независим живот и заетост.

Преходът между образователните равнища изисква координация, за да се гарантира, че предоставянето на образование продължава безпрепятствено, особено за учащи, които са потенциално уязвими на ниски постижения.

Структури и процеси за улесняване на сътрудничеството между училищата, родителите и членовете на общността за подпомагане на приобщаващото училищно развитие и подобряване на напредъка на учащите.

Участието на семейството в образователния процес е от решаващо значение. Сътрудничеството с местната общност помага на училищата да обогатят опита и резултатите на учащите и да подкрепят по-добре младите хора да развият компетенциите, от които се нуждаят.

Система за събиране на данни/информация, която:

- осигурява обратна връзка за по-нататъшни подобрения в цялата система (напр. мониторинг на достъпа до формално и информално образование, участие, обучение и акредитация);
- омага на вземащите решения на всички равнища да различават „сигнали“, които показват, че е необходимо да се предприемат спешни действия по отношение на училищата, които се нуждаят от допълнителна подкрепа.

